

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗВ'ЯЗКІВ КУРСАНТІВ ПСИХОЛОПІДНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ВУЗУ МВС ІЗ ДІТЯЧИМИ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ

У руслі загальнодержавної проблеми демократизації пенітенціарної системи виникла гальмана потреба в її якісно новому забезпеченні. Особлива роль при цьому повинна відігратись підготовці практичних психологів для установ виконання покарань.

Формування особистості психолога – процес складний і довготривалий. Він вимагає створення чіткої системи безперервної освіти психологічних кадрів, що складається із трьох основних етапів: довузівського, вузівського та післявузівського.

Оскільки підготовка психологів для системи пенітенціарних установ справа принципово нова, то ще доцільно рано говорити про організацію довузівської та післявузівської підготовки фахівців, зазначимо тільки те, що на наш погляд, підбір абітурієнтів в першу чергу необхідно здійснювати із числа практичних працівників, які виявляли схильність до роботи із засудженими.

Серед великого блоку психолого-педагогічних дисциплін психологічного факультету Київського інституту внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ України одне з чільних місць займає вікова та педагогічна психологія. На думку основоположників факультету академіка АПН України В. М. Синьова, професора С. П. Савєрова, проректора із наукової роботи інституту О. В. Воци, такий підхід до цього курсу обумовлений необхідністю озброїти курсантів знаннями про динаміку розвитку психіки людини з раннього дитинства до глибокої старості, бо, на жаль, палітра засуджених представлена практично всіма віковими групами. Окрім того, педагогічна психологія поряд із педагогікою повинна сформувати психолого-педагогічне мислення психолога, під яким ми розуміємо особливості професійного мислення, що обумовлені характером його педагогічної діяльності.

Отже, формування психолого-педагогічного мислення майбутнього психолога УВП – найважливіше завдання вікової та педагогічної психології.

Ми повністю розділяємо точку зору Ю. М. Швалба про те, що...» зміст курсу вікової та педагогічної психології повинен бути спрямований на оволодіння студентами поняттям «формування» і «розвиток» у їх повноті та взаємозв'язку» [1, с.51].

Дійсно, курсант повинен чітко усвідомити, що не можна «безпосередньо» розвивати людину. Її розвиток є не що інше, як особлива лінія виникнення нових якостей, нових здібностей. Психолог повинен знати, які саме новоутворення бажані (це – задача формування) і в яких діяльностях ці новоутворення виникають закономірно (це – засоби формування).

Приставаючи до вивчення вищевказаних навчальних дисциплін ми, в першу чергу, ставили перед собою завдання сформувати культуру наукового мислення. З цією метою ми, разом із завідуючою лабораторією тифлопедагогіки інституту дефектології АПН України Л. С. Вавіною, розробили цикл лекційних та практичних занять із теми: «Організація та методика проведення наукового психолого-педагогічного дослідження». При розробці даної теми нам неоціненну допомогу надали працівники академіка АПН України С.У. Гончаренка, провідних науковців Н. В. Абашкіної, Е. П. Бережної, О. В. Клименюка та ін.

Ми не випадково розглядаємо цю тему однією із перших тому, щоб досягти головного – сформувати бачення своєї майбутньої професії з позиції психолога-дослідника. Напрочуд важливим розділом з курсу вікової та педагогічної психології є вивчення особливостей розвитку психіки дорослої людини, який в рамках навчального плану педвузу не вивчається. Актуальність проблеми визначається тим, що в минулі роки вивчення проблеми людини похилого віку в умовах УВП була закритою темою в усіх аспектах: психологічно-медициному та соціальному.

Геронтопсихологічний, дефектологічний, а згодом і інші аспекти підготовки фахівця-психолога наштовхнули нас на думку розглянути організаційно-дидактичні проблеми вдосконалення позааудиторної роботи. Дослідження Є.Г. Костяшкіна стверджують, що позааудиторну дидактичну роботу необхідно розглядати в двох площинах: посилення взаємозв'язку навчальної та позааудиторної програмно-освітньої роботи і систематизації позааудиторної, позапрограмної освітньої роботи.

В межах реалізації взаємозв'язку навчальної та позааудиторної програмно-освітньої роботи ми дотримувались таких її видів: додаткові, але тісно пов'язані з навчальною програмою заняття; програмні екскурсії; система позааудиторних форм перевірки знань та консультаційна робота; додаткові заняття з невістигаючими; самопідготовка.

Систематизація позааудиторної позапрограмної освітньої роботи здійснювалась нами, в першу чергу, через організацію роботи різноманітних гуртків слухачів факультету.

Наведено окремі приклади цих видів робіт. Оскільки в нашому колективі сформувалася ціла група вчених-дефектологів (В.М. Синьов, О.П. Северов, Д.О. Ніколенко), то звичайно, що ми розпочали свою позааудиторну роботу при їх допомозі із установ для аномальних осіб. Так, у нас склалися давні творчі зв'язки з педагогічним колективом Дарницького дитячого будинку-інтернату (для дітей-імбецилів), зокрема із його завучем В.А. Авраненком – відомим літератором, автором декількох романів і повістей, цікавою неординарною людиною.

Курсанти мали змогу протягом навчання зустрічатись із педагогами і вихованцями цього закладу, провести серію суботників із благоустрою території установи, організувати спільно із дітьми концерт до свята Великдня...

Стосовно виховного ефекту, то він, напевно, найкраще простежується в словах нашого майбутнього колеги: «Якщо я раніше думав, що ходжу в дитячий будинок допомагати хворим дітям, то тепер зрозумів, що я приходжу сюди в першу чергу, щоб допомогти самому собі стати Людиною».

Дізнавшись про те, що в Дарницькому районі працює школа «Життя» для аутичних дітей – єдиний заклад даного типу в СНД, організований мамою хворої дитини, педагогом В.М. Щибрик, ми зразу ж встановили з цим колективом шефські зв'язки. В першу чергу, хотілось би висловити щиро вдячність відомому вітчизняному психіатру, професору, начальнику кафедри пенітенціарної медицини О.М. Морозову, який разом із курсантами провів обстеження всіх учнів школи, дав поради батькам і педагогам школи, що мало значний як практичний, так і виховний ефект.

З великим інтересом курсанти факультету зустрічали в себе директора школи «Життя» М.В. Щибрик і старшого наукового співробітника інституту дефектології АПН України Е.А. Ютрину, які розповіли про роботу свого

навчального закладу, прокоментували ряд відеофільмів, присвячених проблемам аутизму в Англії (з досвідом дефектологів цієї країни вони знайомились безпосередньо під час наукового відрядження до неї), висвітлили теоретичні проблеми цього психологічного явища, яке практично ще не досліджено.

Особливо сильне враження справила на курсантів зустріч із науковим співробітником лабораторії тифлопедагогіки інституту дефектології АПН України Л.Ю. Максименком, який втративши в ранньому віці зір, здобув вузівський фах психолога і вже ось двадцять років плідно працює в тифлопедагогіці.

З метою активізації навчальної діяльності курсантів нами була розроблена система методів організації їх самостійної роботи. Основу цієї роботи становив практичний досвід науковців, докторів педагогічних наук І.Д. Звереві та Л.Г. Кова, які всіч використовували в своїй викладацькій практиці в колишньому Київському педагогічному училищі № 1 (нині педагогічний ліней при Національному університеті ім. Т.Г. Шевченка).

Кожен із запропонованих нами методів розрахований на стимулювання розумової діяльності вихованців і передбачає формування у них умінь і навичок аналізу, синтезу, узагальнення та систематизації навчального матеріалу. До цих методів ми відносимо: дидактичні ігри, педагогічні казуси, тести контролю та самоконтролю, вирішення психолого-педагогічних задач, проведення круглих столів, ведення «літопису цікавих думок», складання алгоритму самопідготовки, використання нетрадиційних методів виховання та ін.

Вирішення психолого-педагогічних задач передбачає виконання цілої системи відповідних вправ, що мають за мету формування відповідних професійних якостей майбутнього офіцера-психолога УВП. Розгляд проблемних психолого-педагогічних ситуацій, активний пошук шляхів їх вирішення сприяє формуванню професійної культури, розширює діапазон їх уявлення про особистість вцілому і особистість засудженого зокрема.

Оскільки навчальні заклади МВС України є закритими, то ми ставили перед собою завдання виробити у курсантів наукові підходи до організації їх самопідготовки.

Спираючись на практичний досвід наших колег І.Д. Звереві та Л.Г. Коваль, ми склали алгоритми з конкретних тем або по всьому курсу, виконання яких пов'язане з вивченням додаткової літератури, з критичним аналізом періодики, роботу з конспектом лекцій. Виділені блоки концентрують провідні педагогічні ідеї, поняття, положення, процес розвитку психолого-педагогічної науки, методику наукового дослідження, зміст яких повинен бути самостійно засвоєний майбутніми нашими колегами в різноманітних формах активного навчання.

Результатом ефективної діяльності курсантів в науковому об'єднанні стало те, що випускники психологічного факультету С.В. Кушнар'ов та Є.В. Бархаленко готують кандидатські дисертації із юридичної психології, присвячені проблемі вдосконалення психолого-педагогічної допомоги засудженим похилого віку в умовах УВП та відповідно питанням вдосконалення корекційно-виховного процесу з неповнолітніми соціальними сиротами в умовах ВТК.

Планом діяльності наукового колективу курсантів передбачається розробка цілого ряду питань, пов'язаних із психолого-педагогічними аспектами діяльності дитячих приймальників-розподільників УВС, жіночих колоній та інших установ, досвід роботи яких зараз нами інтенсивно вивчається.

На завершення, нам здається буде доречним привести висловлювання із роботи наших колег АПН України В. М. Володька і М. М. Солдатенка, яка мала широкий резонанс серед педагогів нашого закладу. Завдання вищої школи: «не вчити студента, а навчати його вчитись, враховуючи особистість, індивідуальність. Викладач повинен не радити, що, як і коли робити, а показати альтернативу вибору, як її знайти, навчити самому процесу пошуку. Студент, у свою чергу, спираючись на знання та особистий досвід, вибирає і планує свої дії у навчанні. А це докорінно змінює самі стосунки «студент-викладач», їхні завдання та функції» [2, с.94]

Список літератури:

1. Швалб Ю. М. Цільовий підхід до побудови курсів психології у ВУЗі. Тези доповідей міжвузівської науково-практичної конференції. К., 1992.
2. Володько В. М., Солдатенко М. М. Індивідуалізація навчання студентів // Педагогіка і психологія. 1994. № 3.

М.П. Косюк

ПРОБЛЕМА ФОРМИРОВАНИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО МНЕНИЯ О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МИЛИЦИИ

Наряду с позитивными процессами, происходящими в нашем обществе, отмечается нарастание негативных явлений, выражающихся в использовании политического момента для нападков на осуществляемые реформы, подрыва авторитета власти, различных спекуляций в целях удовлетворения личных амбиций. С проявлением этих тенденций в виде нигилистического отношения к правовым предписаниям в первую очередь сталкиваются органы внутренних дел.

Правомерное вмешательство милиции с целью поддержания общественного правопорядка нередко вызывает недовольство. В этой ситуации упрочение общественного мнения о деятельности правоохранительных органов, повышение их имиджа является не только одной из эффективных мер обеспечения законности и правопорядка, но и важной политической задачей.

Опора на поддержку всех слоев и групп населения обеспечивает органам внутренних дел необходимые приоритеты в борьбе с преступностью, защите чести и достоинства, собственности граждан, общественных и государственных организаций. Для достижения определенных целей по созданию имиджа необходимо иметь реальное мнение общественности. Во всех случаях при работе с общественностью необходимо переубедить людей в отношении существующих проблем милиции или усилить объективно сложившееся мнение.

В общем понятии общественное мнение – это суждения, взгляды индивидуумов на определенные проблемы. Чтобы лучше понять, что такое общественное мнение, необходимо разделить это понятие на *общественность и мнение*.

Под общественностью понимается какая-либо группа людей, объединившаяся при определенных обстоятельствах вокруг общих интересов или переживаний.

По мнению американского исследователя Джона Дюи, общественность – это активное социальное творение, которое в определенный момент объединяет всех тех, кто сталкивается с общей проблемой и может вместе искать пути выхода или решения ее.